

ATLANTSAMMENSLUTNINGEN
– forum for sikkerhedspolitik

Atlant Brief

Magtkamp i Mellemøsten - konflikten mellem Iran og Saudi-Arabien

- af Linnea Kjølstad Larsen &
ansvarshavende redaktør Lars Bangert
Struwe

Oktober 2019

Introduktion

Kriserne i Mellemøsten er viklet ind i hinanden. Man kan ikke se den igangværende krise imellem USA og Iran som en enkeltstående konflikt med kun to aktører. Forholdet imellem Saudi-Arabien og Iran er et vigtigt element at inddrage i forståelsen af de forskellige kriser i Mellemøsten. Dette brief belyser derfor hvad, der har forårsaget det årelange fjendskab mellem Iran og Saudi-Arabien og undersøger, hvilke konsekvenser magtforholdet har for resten af regionen. Analysen munder ud i en vurdering af, hvorvidt der er risiko for, at konflikten udløser en egentlig krig.

I kølvandet på krisen mellem Iran og USA er det relevant at kaste et blik på konflikten mellem Iran og Saudi-Arabien, der ligeledes har stor betydning for den sikkerhedspolitiske udvikling i Mellemøsten. Situationen mellem Mellemøstens to mastodonter spidsede for alvor til i januar 2018, hvor Saudi-Arabiens kronprins Mohammad bin Salman bl.a. kaldte Irans præsident Hassan Rohani for Mellemøstens Hitler. Der havde længe været opræk til et sammenstød mellem de to lande grundet et årtier langt fjendskab, så fornærmelsen blev startskuddet til en verbal retorisk konflikt.[1]

Introduktion

Det skulle dog vise sig blot at blive spil med musklerne fra begge landes side, da det ikke mandede ud i en direkte konfrontation. Til gengæld kæmper de to lande indirekte mod hinanden gennem igangværende konflikter i Mellemøsten om hvem, der skal være stormagt i regionen.

Et år er nu gået siden den retoriske strid spidsede til, men selvom det ikke resulterede i en egentlig konfrontation, betyder det ikke, at forholdet mellem Iran og Saudi-Arabien er forbedret. Snarere tværtimod. Begge lande anklager stadig hinanden for at være årsag til den fortsatte uro i regionen.

Den seneste udvikling i konflikten er spekulationerne om, hvorvidt Saudi-Arabien er ved at bygge en fabrik til fremstilling af ballistiske missiler tæt på landets hovedstad Riyadh. Spekulationerne er baseret på en række satellitbilleder taget af den amerikanske virksomhed Planet Labs Inc.[2] Yderligere har Saudi-Arabien fået hjælp af Kina til den teknologiske udvikling af det saudiske missilprogram.[3]

Saudi-Arabien har altså meldt sig på banen som våbenproducent, og skal man tro Mohammad bin Salman har Saudi-Arabien fremover i sinde at følge med Iran i alle militære henseender – også hvis Iran skulle forsøge at fremstille atomvåben igen.

Fra allierede monarkier til ærkefjender

Frem til den iranske revolution i 1979 var forholdet mellem Iran og Saudi-Arabien anstrengt, men det umuliggjorde ikke det overordnede samarbejde imellem de to lande. Begge lande indgik i USA's "twin-pillar policy", og de samarbejdede dermed om at sikre USA's interesser i regionen. USA støttede den iranske shah Mohammad Reza Pahlavi både økonomisk og politisk, mens Saudi-Arabien og USA siden 1945 har opbygget en stærk alliance baseret på olieudvinding.

Da Iran efter den islamiske revolution overgik fra at være et monarki til at blive en teokratisk republik, forværedes forholdet til Saudi-Arabien, der fortsat fungerede som monarki. Den iranske revolution blev i høj grad ført an af den åndelige leder Ruhollah Khomeini, hvorfor det ellers så vestligt orienterede land hurtigt bevægede sig i en mere religiøst funderet retning. Revolutionen, der egentlig havde et panislamisk og demokratisk sigte, kom derfor i stedet til at omhandle udbredelsen af shiaislam.

Fra allierede monarkier til ærkefjender

Med afsættelsen af shahen gik Iran altså fra at være en acceptabel allieret til at blive en religiøs og politisk trussel for Saudi-Arabien. Det samme gjaldt for Irans forhold til USA, da det nye præstestyre med det samme afviklede USA's baser i Iran og ophævede deres aftaler. Forholdet mellem USA og Iran nåede et lavpunkt med iranske studenters besættelse af den amerikanske ambassade i Teheran i 1979. Gidseltagningen af det amerikanske ambassadepersonale tog 444 dage, og har siden da været en torn i øjet på amerikanerne.

Saudi-Arabien frygt for Iran bestod på daværende tidspunkt hovedsageligt i, at revolutionen skulle brede sig til Saudi-Arabien. Samtidig var det yderligere bekymrende for Saudi-Arabien, hvor ca. 92 % af befolkningen er sunnimuslimer, at der i deres baghave var opstået et præstestyre, der ønskede at udbrede shiaislam til resten af regionen. Saudi-Arabien begyndte derfor med det samme at føre en hård kurs over for Iran. Iran responderede i samme stil og har også siden ført en kompromisløs politik overfor Saudi-Arabien.

I 1980 indledte Irak med Saddam Hussein i spidsen en krig imod Iran. Han ønskede bl.a. at vinde kontrol over floden Shatt al-Arab, der dannes hvor Tigris og Eufrat mødes i det sydlige Irak, og antog, at Iran måtte være svækket efter revolutionen. Det viste sig dog ikke at blive så let. I 1982 fik en iransk modoffensiv presset Irak ud af landet, hvorefter Iran bevægede sig ind på irakisk område. Krigen fortsatte frem til 1988, hvor de to lande indgik en våbenhvile efter forslag fra FN.

Krigen mod Irak betød, at Iran hurtigt efter revolutionen blev nødt til at etablere sig som en militærmagt uden hjælp fra USA. De fik opbygget et stærkt forsvar og begyndte at producere deres egne våben, hvilket også blev grundlaget for den aktive udenrigspolitik, der siden har præget Irans adfærd i regionen.

Saudi-Arabien var derimod stadig afhængig af USA og har indtil nu importeret våben fra bl.a. USA og Tyskland. Samarbejdet mellem USA og Saudi-Arabien blev til gengæld styrket efter den iranske revolution. USA hjalp fortsat landet med at opbygge et militær som modsvar til Irans og anerkendte Saudi-Arabien som det ledende islamiske land i regionen. Saudi-Arabien blev dermed en vigtig allieret for USA og er kommet til at spille en afgørende rolle i den amerikanske sikkerhedspolitiske ageren i Mellemøsten.

Et mere slagkraftigt Saudi-Arabien

Siden 2015 er Saudi-Arabien begyndt at føre en mere aktiv udenrigspolitik, som ikke altid er dikteret af USA. Det skyldes i høj grad den nuværende saudiske kronprins og egentlige leder af landet Mohammad bin Salman, der generelt er fortaler for en mere offensiv udenrigspolitik. Han fører en benhård og konfrontatorisk linje overfor Iran, hvilket både kommer til udtryk retorisk, men også i en række konflikter i regionen, som begge lande er involverede i. I løbet af de sidste par år har Mohammad bin Salman gjort kometkarriere, og internt i Saudi-Arabien er han enormt populær.[\[4\]](#)

I 2015 blev han udnævnt til forsvarsminister, og allerede to år senere – i juni 2017 – blev han udnævnt som landets kronprins. Han har efterfølgende gennemført en række populære reformer, der bl.a. officielt set har forbedret de saudiske kvinders vilkår. Saudi-Arabien og huset Saud – den saudiske kongefamilie – betragter sig selv som den retmæssige leder af den islamiske verden, idet de to helligste byer inden for Islam, Mekka og Medina, begge ligger i Saudi-Arabien. Dette styrker det saudiske styres legitimitet både internt i landet og eksternt i resten af regionen.

Et mere slagkraftigt Saudi-Arabien

Helt så nemt går det ikke for Irans præsident Hassan Rohani. Landet har i løbet af det sidste år været præget af demonstrationer og uroligheder. Dette skyldes bl.a., at atomaftalen med USA ikke havde den ønskede økonomiske effekt kombineret med, at kursen på den iranske valuta rial er historisk lav.[5] Som lovet ophævede USA og en række andre lande sanktioneerne imod Iran til gengæld for, at Iran satte sit atomvåbenprogram i bero. Den forventede økonomiske gevinst er dog ikke indtruffet for den almene iraner, hvilket har skabt stor frustration i befolkningen.

Ydermere trak USA sig i maj 2018 fra atomaftalen og genindførte sanktioneerne imod Iran med argumentet om, at Iran ikke som aftalt havde afgrænset deres atomprogram til civil brug. Præsident Donald Trump har længe kritiseret atomaftalen med Iran, da han ikke mener, at den er konsekvent nok overfor iranerne. Ifølge ham udskyder aftalen blot Irans mulighed for at udvikle atomvåben, da den ikke forhindrer iranerne i at udvinde uran fra 2030. Desuden er aftalen heller ikke til hinder for, at Iran prøvespringer ballistiske missiler og krydsermissiler, hvilket Donald Trump mener er helt uacceptabelt.[6]

De andre aftalelande deler dog ikke USA's opfattelse og overholder fortsat aftalen med Iran. Eksempelvis har FN-organet IAEA ikke kunne finde nogen indikationer på, at Iran har forsøgt at snyde eller ikke lever op til de forpligtelser, som aftalen indebærer.

Alligevel førte USA's brud med aftalen og Irans dårlige økonomi til uroligheder i flere af Irans større byer i august 2018, hvor befolkningen demonstrerede mod styret. Saudi-Arabien følger nøje protesterne i Iran af to grunde: Først og fremmest fordi den saudiske regering øjner en mulighed for at vende den iranske befolkning mod det iranske styre. Dernæst fordi de frygter, at optøjerne kan inspirere den saudiske befolkning til også at gå på gaden i protest over den saudiske økonomi, der ligeledes er forringet efter et nyligt fald i oliepriserne og en høj ungdomsarbejdsløshed, der i 2017 lå på 25 %.[7] Det er ikke længere muligt for styret i Saudi-Arabien at spise befolkningen af med oprettelsen af flere offentlige arbejdspladser. Den offentlige sektor er i forvejen enorm, og landet oplever ikke den samme økonomiske fremgang som tidligere.

Et mere slagkraftigt Saudi-Arabien

Endvidere har USA truet med sanktioner mod kongedømmet efter mordet på journalisten Jamal Khashoggi på det saudiske konsulat i Istanbul, der ifølge FN var planlagt af Saudi-Arabien. Da USA er en af Saudi-Arabien's vigtigste handelspartnere, ville sanktionerne gå hårdt ud over den saudiske økonomi. I den forbindelse er USA desuden splittet mht. salg af våben til Saudi-Arabien. Præsident Donald Trump er interesseret i et fortsat salg, men kongressen stemmer imod.^[8] Hvorvidt disse sanktioner bliver en realitet, er dog meget usikkert, da USA ikke har en egentlig interesse i at opgive deres tætte økonomiske og sikkerhedspolitiske forbindelser til Saudi-Arabien.^[9] Truslen handler i højere grad om at tilgodese det internationale samfund, der har udtrykt højlydt kritik af den saudiske regerings sandsynlige involvering i mordet på Khashoggi.

Alligevel er Saudi-Arabien begyndt at orientere sig mod det kinesiske marked, hvor de næstefter Rusland er den største eksportør af olie.^[10] Men de er ikke ene om at vende blikket mod øst. Iran har længe eksporteret olie til Kina, og men efter at USA har genindført sanktionerne mod Iran, er Kina blevet en endnu vigtigere handelspartner for Iran.^[11]

Forskellen på sunni- og shiaislam

Magtkampen mellem Iran og Saudi-Arabien er således ikke Verdens muslimer opdeler sig grundlæggende i to retninger: Sunni- og shiamuslimer. Grupperingerne er ikke indskrevet i Koranen, men skyldes en strid, der opstod efter profeten Mohammeds død om hvem, der skulle træde i hans fodspor og være islams næste leder.

Sunnimuslimerne mente, at Abu Bakr – Mohammeds nære rådgiver – skulle være den næste religiøse leder, mens shiamuslimerne mente, at Muhammeds fætter og svigersøn, Ali ibn Abi Talib, var den retmæssige arvtager. Abu Bakr endte med at blive den næste kalif, og i dag er ca. 85 % af verdens 1,5 mia. muslimer sunnimuslimer.

Begge retninger anser Koranen som værende kilden til den rette livsførelse, men med tiden er der opstået en række teologiske forskelle mellem sunni- og shiamuslimer. Inden for sunniislam følger man *sunna*, hvilket betyder, at man lever efter profeten Mohammads levevis. Man går således ind for de ting, han gjorde eller modsætter sig de ting, han ikke gik ind for. Ved siden af Koranen benytter sunnimuslimske imamer sig af *hadith*, som er forskellige fortolkninger af Mohammeds handlinger og ord.

Shiamuslimer lægger derimod mere vægt på den særlige status, de mener, Mohammeds efterkommere bør tildeles. De tillægger dermed de religiøse ledere større betydning.

I Saudi-Arabien er 92 % af befolkningen sunnimuslimer, mens Iran er verdens største shiamuslimske nation med en befolkning på ca. 81 mio., hvoraf over 90 % er shiamuslimer.

De hellige steder i Iran og Saudi-Arabien

En række af islams helligste byer ligger placeret i hhv. Saudi-Arabien og Iran, hvilket begge lande italesætter for at vinde legitimitet i den muslimske verden som beskyttere af islam.

Mekka – Muhammeds fødeby– ligger i Saudi-Arabien og betragtes som islams helligste by. Byen fungerer også som endemålet for muslimernes pilgrimsfærd *haji*. Islams næsthelligste by Medina ligger også i Saudi-Arabien. Her er profeten Mohammed begravet, hvilket betyder, at mange også stopper i Medina på deres pilgrimsvandring til Mekka.

I Iran ligger byen Qom. Qom er hellig for shiamuslimer, idet Fatima – søster til den 8. imam – ligger begravet her. Især op gennem 1900-tallet fik byen stor betydning for iransk politik og åndsliv, idet den fungerede som centrum for oppositionen mod shahen og som hovedkvarter for den islamiske republik's første leder ayatollah Khomeini.

Stedfortræderkrige og kriser

Magtkampen mellem Iran og Saudi-Arabien er således ikke afgrænset til at være en sekterisk konflikt, selvom det kan anføres, at konflikten er udsprunget af de religiøse og politiske forskelle, der har præget de to lande siden den iranske revolution. I dag er konflikten i højere grad kommet til at handle om hvem, der egentlig har magten både økonomisk, politisk og militært i Mellemøsten. De to landes

kamp om indflydelse og dominans i Mellemøsten har dermed fået store konsekvenser for hele regionen. Det skyldes, at Iran og Saudi-Arabien ikke direkte konfronterer hinanden, men udkæmper deres magtkamp gennem stedfortræderkrige på andre landes territorier.

Yemen

Borgerkrigen i Yemen fortsætter på sit femte år og kaldes af FN for den værste humanitære krise i nyere tid. Krigen startede i marts 2015 som følge af, at den shiamuslimske oprørsgruppe Houthierne med hjælp fra Iran havde overtaget kontrollen med en række områder i Yemen. Dette blev af Saudi-Arabien og andre lande fordømt som et forfatningsstridigt statskup. Saudi-Arabien støttede fra start den siddende og internationalt anerkendte regering med præsident Abd Rabbuh Mansur Hadi i spidsen, mens Houthierne støttede den tidligere præsident Ali Abdullah Saleh indtil dennes død i december 2017.

Oprørsstyrkerne fik hurtigt overtaget og allerede i slutningen af marts 2015 flygtede Hadi til Saudi-Arabien. Efter anmodning om militær bistand fra Yemens udenrigsminister udførte Saudi-Arabien to dage efter Hadis flugt deres første bombeangreb i Yemen, hvilket kostede omkring 200 civile livet. Herefter udviklede krigen sig hurtigt til at blive en stedfortræderkrig med mange aktører, heriblandt al-Qaeda og Islamisk Stat, men Iran og Saudi-Arabien er dog forblevet de mest toneangivne. Eksempelvis indledte Saudi-Arabien senere samme år endnu en massivt bombeoffensiv mod oprørerne og deres allierede – denne gang i Yemens hovedstad Sanaa. Omfanget af interventionen var meget atypisk for Saudi-Arabien, der indtil da havde ført en meget forsigtig udenrigspolitik.

Stedfortræderkrige og kriser

Interventionen har dog efterfølgende vist sig at være et udenrigspolitisk selvmål for Saudi-Arabien. Man gik ind i konflikten uden en egentlig exit-strategi, og satsede på en hurtig og afgørende sejr ved deres første angreb. Det lykkedes ikke. Tværtimod har houthierne – og dermed Iran – formået at vinde mere terræn. Det er yderligere et problem for kronprinsen, der netop har bundet sin legitimitet som militær strateg op på interventionen i Yemen. Han står derfor overfor den svære opgave at skulle trække sig ud af Yemen uden at tabe ansigt.

Qatar

D. 5. juni 2017 indledte Saudi-Arabien, de Forenede Arabiske Emirater, Bahrain og Egypten en blokade mod Qatar. I samme ombæring afskar de alle diplomatiske forbindelser til landet med det argument, at Qatar medvirker til at finansiere international terrorisme samt, at Qatar havde for stærk en tilknytning til Iran. Saudi-Arabien opstillede 13 betingelser til Qatar herunder, at de skulle nedlægge TV-stationen Al Jazeera, som skal opfyldes før kvartetten vil ophæve blokaden og genskabe de diplomatiske relationer.^[12]

Det stod dog hurtigt klart, at det ikke var muligt for Qatar at opfylde alle kravene med det samme. Kravene bar desuden tydeligt præg af, at have til formål at reducere Qatar til en vasaalstat, således at Qatar officielt ville være selvstændigt, men egentlig komme under saudisk styre.^[13] Qatar havde derfor ingen interesse i at efterleve anti-Qatar-alliancens betingelser, og alliancens plan har derfor virket fuldstændigt modsat hensigten.

Blokaden har i stedet styrket alliancen mellem Qatar og Iran, da Iran og Tyrkiet i starten af blokaden forsynede Qatar med fødevarer, indtil Qatar selv fik etableret en fødevarerindustri. Yderligere har Qatar formået at opbygge en god relation til vestlige stater, der fatter sympati for det lille land, der står overfor en lokal stormagt som Saudi-Arabien.^[14] Det er altså endnu engang lykkedes Iran at satse på den rigtige hest, mens Saudi-Arabien igen står tilbage som taberen.

Stedfortræderkrige og kriser

Syrien

Borgerkrigen i Syrien blev også hurtigt inddraget i magtkampen mellem Iran og Saudi-Arabien. Assad-regimet havde i årene op til borgerkrigen en god relation til Iran, hvilket eksempelvis kom sig af den syriske støtte til Iran under krigen mod Irak i 1980-1988. Iran valgte derfor med det samme at støtte Syriens præsident Bashar al-Assad både økonomisk og militært, da borgerkrigen brød ud i 2011.

Det betød, at Saudi-Arabien mere eller mindre automatisk – ligesom store dele af den vestlige verden – valgte at støtte de sunnimuslimske oprørsgrupper. Dette selvom Saudi-Arabien i højere grad har tradition for

at støtte siddende regimer, som det var tilfældet med deres opbakning til Hosni Mubarak i Egypten og Ben Ali i Tunesien.

Få havde da også spået Assad-regimets overlevelse, da den fredelige opstand i Syrien udviklede sig til en blodig borgerkrig i 2012. Men med støtte fra især Iran og senere Rusland er det siden 2015 lykkedes Bashar al-Assad at vende forholdene og vinde terræn. Det betyder, at Assad-regimet på nuværende tidspunkt står til at vinde krigen, hvilket placerer Iran i en magtfuld position, da Syrien med Assad i spidsen fortsat vil være Irans allierede. Denne alliance bekymrer Saudi-Arabien, da den også involverer Rusland, som Saudi-Arabien først for nylig er begyndt at opbygge en relation til.

Stedfortræderkrige og kriser

Libanon

Libanon har i årtier fungeret som kampplads i stedfortræderkrigen mellem Iran og Saudi-Arabien. Da den shiamuslimske militante gruppering Hizbollah opstod i 1982 som reaktion på Israels invasion af Libanon, fik de straks støtte af Iran.

Senere har de udviklet sig til et politisk parti og sidder nu på en stor del af magten i Libanon. Saudi-Arabien har derimod tætte historiske, politiske og økonomiske relationer med den sunnimuslimske premierminister Saad Hariri og hans familie. De har derfor gjort det til deres opgave at bremse den iranske indflydelse i Libanon.[\[15\]](#) Siden 2017 har forholdet mellem Saudi-Arabien og Libanon dog svinget en del.

Da Hizbollah begyndte at få mere politisk indflydelse under Hariris anden periode som premierminister, pressede Saudi-Arabien Hariri til at trække sig. Det skete under Hariris statsbesøg i Saudi-Arabien i november 2017, hvor Saudi-Arabien efterfølgende tilbageholdt Hariri i mere end to ugers husarrest, indtil diplomater fik forhandlet ham hjem. Tilbage i Libanon afviste han at have trukket sig, hvilket udløste kold luft mellem Libanon og Saudi-Arabien i sådan en grad, at Saudi-Arabien frarådede den saudiske befolkning at rejse til eller handle med Libanon.[\[16\]](#)

Episoden medvirkede til, at Hariri steg voldsomt i anseelse blandt den libanesiske befolkning efter sin tilbagevenden for – ret ironisk – netop at have stået fast på Libanons suverænitet. Dette kunne have været en fordel for Saudi-Arabien, der til trods for fjendskabet stadig forsøgte at bibeholde en relation til Hariris familie. Men oprintrinet gav Hizbollah tid og rum til at positionere sig bedre op til det forestående valg i maj 2018, hvilket resulterede i, at Hariris parti tabte adskillige mandater trods hans nyvundne popularitet. Hizbollah fik derimod fremgang.

Valget har således reduceret Saudi-Arabiens mulighed for at opnå politisk indflydelse i Libanon, hvorimod Iran står stærkt. Deres alliance med Hizbollah har været stabil i løbet af de sidste par år. Især Hizbollahs deltagelse i krigen i Syrien på iransk side har styrket relationen imellem dem.[\[17\]](#)

Stedfortræderkrige og kriser

Irak

Krigen mellem Iran og Irak sluttede i 1988 med en våbenhvile. Fredsaftalen til trods var forholdet mellem de to lande ødelagt, hvorfor Irak begyndte at orientere sig mod Saudi-Arabien. Denne relation ophørte imidlertid hurtigt efter Iraks annektering af nabolandet Kuwait i 1990. Annekteringen varede i ni måneder, inden Irak blev drevet ud af landet af en USA-ledet invasion med deltagelse af både Saudi-Arabien, Frankrig, Storbritannien og en lang række mindre lande, herunder Danmark. Iran forholdt sig neutral til Iraks annektering af Kuwait, men tillod alligevel, at 150 irakiske fly flygtede ind på iransk territorie.[18]

I årene efter Golfkrigen støttede både Iran og Saudi-Arabien oppositionsgrupper, der forsøgte at afsætte den irakiske præsident Saddam Hussein, da han var fjendtligt stemt overfor begge lande. Hjælpen viste sig at skulle komme fra USA, der i 2003 invaderede Irak og afsatte Saddam Hussein. Derefter kom Irak til at fungere som spilleplade i konflikten mellem Iran og Saudi-Arabien. Begge lande øjnede chancen for at udnytte det magtvakuum, der opstod efter afsættelsen af Saddam Hussein, til at opnå indflydelse i landet. Da størstedelen af befolkningen i Irak er shiamuslimer, orienterede store dele af den irakiske befolkning sig dog hurtigt mod Iran, især efter at de amerikansk-ledede styrker trak sig ud af landet i 2011.[19]

Geografisk er Irak placeret som en lus mellem to negle med Saudi-Arabien og USA på den ene side som døren til det internationale samfund og Iran som Iraks største energiforsyner og samarbejdspartner på den anden. Siden foråret 2019 er Irak derfor begyndt at genoprette diplomatiske forbindelser til Saudi-Arabien og at italesætte sig selv som mægler mellem Iran og Saudi-Arabien.[20] Eksempelvis afholdt Irak en konference d. 20. april 2019 omhandlende regional sikkerhed, diplomati og økonomi, hvor både Iran og Saudi-Arabien samt en række andre mellemøstlige stater deltog.[21] Dermed har Irak formået at placere sig som mægler i hele regionen. Men det er også en svær position Irak har sat sig i, og spørgsmålet er, om de er i stand til at bevare den.

Konklusion

Analyser af det iransk-saudiarabiske forhold reduceres ofte til to positioner: Enten et rent lokalt stormagtsopgør eller en fortælling om konfrontation imellem to religiøse overbevisninger. Vi har i dette brief søgt at vise, at konfrontationen imellem Iran og Saudi-Arabien bygger på begge komponenter, og at man ikke kun kan reducere konflikten til en sekterisk konflikt.

Rivaliseringen mellem Iran og Saudi-Arabien har en masse elementer, der kan udvikle sig til en lokal konventionel krig, men de to stater har for meget på spil og omkostningerne vil være for store. Derfor har de indtil videre valgt at udkæmpe deres magtkamp på andre landes territorie og bekostning.

Ikke nok med at Iran og Saudi-Arabien er i konflikt – Iran har også USA og Israel som dets fjender. Det har konsekvens for, hvor langt Iran kan gå i en eskalation af en konflikt med Saudi-Arabien. I skrivende stund er der en alvorlig krise imellem Iran på den ene side og Saudi-Arabien og USA på den anden. Det er meget usikkert, om det var Iran, elementer i Iran eller støtter af Iran, der iværksatte et angreb på saudiarabiske olieanlæg. Iran har på det seneste forstået at spille USA og dets allierede ud mod hinanden. Det giver uro og manglende stabilitet i det internationale system.

Der vil være en stor uro i området så længe, USA ikke fokuserer dets strategiske indsats imod Iran. Det eneste sikre er, at selv hvis man får krisen under kontrol, og der sker en deeskalation, så vil rivaliseringen imellem Iran og Saudi-Arabien fortsætte.

- [1] Reuters, *Saudi Crown Prince calls Iran leader 'new Hitler'* – NYT, 24. november 2017, <https://in.reuters.com/article/saudi-security-iran/saudi-crown-prince-calls-iran-leader-new-hitler-nyt-idINKBN1D00G1>
- [2] The Independent, *Saudi Arabia 'developing missiles capable of delivering nuclear warheads' at base spotted by satellite cameras*, 26. januar 2019, <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/saudi-arabia-ballistic-missiles-nuclear-warheads-military-base-satellite-iran-a8747826.html>
- [3] The Telegraph, *Saudi advancing ballistic missile program 'with help of China'*, 6. juni 2019, <https://www.telegraph.co.uk/news/2019/06/06/saudi-advancing-ballistic-missile-program-help-china/>
- [4] Observer, *Saudi Arabia's Crown Prince Is Wildly Popular Among (His Own) Youth*, 5. oktober 2018, <https://observer.com/2018/05/saudi-arabias-crown-prince-is-wildly-popular-among-his-own-youth/>
- [5] The Washington Post, *His nuclear deal and economy are crumbling, but don't write off Iran's president yet*, 11. maj 2018, https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/his-nuclear-deal-and-economy-are-crumbling-but-dont-write-off-irans-president-yet/2018/05/11/eff2c228-53a4-11e8-a6d4-ca1d035642ce_story.html?utm_term=.95aa5235170c
- [6] DR nyheder, *Trump trækker USA ud af Iran-atomaftale*, 8. maj 2018, <https://www.dr.dk/nyheder/udland/trump-traekker-usa-ud-af-iran-atomaftale>
- [7] Statista, *Saudi Arabia: Youth unemployment rate from 2008 to 2018*, 20. juni 2019, <https://www.statista.com/statistics/812955/youth-unemployment-rate-in-saudi-arabia/>
- [8] Independent, *US Senate votes to block Saudi arms sales, as UK freezes weapons licenses to the Kingdom*, 21. juni 2019, <https://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/us-senate-saudi-arms-deal-block-uk-weapons-freeze-iran-a8968651.html>

Kilder

[9] DR Nyheder, *OVERBLIK Olie, våben og Snapchat: Fire grunde til at Saudi-Arabien er svære at straffe*, 16. oktober 2018, <https://www.dr.dk/nyheder/udland/overblik-olie-vaaben-og-snapchat-fire-grunde-til-saudi-arabien-er-svaere-straaffe>

[10] Reuters, *Contender: Saudi Arabia nabs new China oil demand, challenges Russia's top spot*, 28. november 2018, <https://www.reuters.com/article/us-saudi-china-oil-analysis/contender-saudi-arabia-nabs-new-china-oil-demand-challenges-russias-top-spot-idUSKCN1NX0Y8>

[11] Reuters, *China's Iran oil imports to rebound in December as buyers use U.S. waivers*, 7. december 2018, <https://www.reuters.com/article/us-usa-iran-sanctions-asia/chinas-iran-oil-imports-to-rebound-in-december-as-buyers-use-u-s-waivers-idUSKBN1O60PM>

[12] BBC News, *Qatar crisis: What you need to know*, 19. juli 2019, <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-40173757>

[13] Al Jazeera, *Arab states issue 13 demands to end Qatar-Gulf crisis*, 12. juli 2017, <https://www.aljazeera.com/news/2017/06/arab-states-issue-list-demands-qatar-crisis-170623022133024.html>

[14] Foreign Policy, *Qatar Won the Saudi Blockade*, 4. Juni 2018, <https://foreignpolicy.com/2018/06/04/qatar-won-the-saudi-blockade/>

[15] TRT World, *The Saudi-Iranian battle over Lebanon*, 13. februar 2019, <https://www.trtworld.com/mea/the-saudi-iranian-battle-over-lebanon-24097>

[16] Middle East Eye, *Saudi-Iranian rivalry over Lebanon is far from over*, 14. februar 2019, <https://www.middleeasteye.net/opinion/saudi-iranian-rivalry-over-lebanon-far-over>

[17] Middle East Eye, *Saudi-Iranian rivalry over Lebanon is far from over*, 14. februar 2019, <https://www.middleeasteye.net/opinion/saudi-iranian-rivalry-over-lebanon-far-over>

[18] Faktalink, *Golfkrigen*, august 2018, <https://faktalink.dk/titelliste/golf>

Kilder

[19] DR Nyheder, *FORSTÅ SAGEN Saudi-Arabien og Iran slås om magten i Mellemøsten*, 13. november 2017, <https://www.dr.dk/nyheder/udland/forstaa-sagen-saudi-arabien-og-iran-slaas-om-magten-i-mellemoesten>

[20] International Policy Digest, *Iraq's Pragmatism: Between Iran's Sanctions and Saudi Grand Designs*, 22. April 2019, <https://intpolicydigest.org/2019/04/22/iraq-s-pragmatism-between-iran-s-sanctions-and-saudi-grand-designs/>

[21] Reuters, *Iraq hosts regional rivals Iran and Saudi Arabia at conference*, 20. April 2019 <https://www.reuters.com/article/us-iraq-parliament/iraq-to-host-regional-rivals-iran-and-saudi-arabia-at-conference-idUSKCN1RW08B>

Forfatterne

Linnea Kjølstad Larsen

Linnea er stud.scient.pol. ved Københavns Universitet med specialisering i International Politik og Konfliktløsning.

Hos Atlantsammenslutningen har hun arbejdet med mellemøstlige forhold og sikkerhedspolitiske spørgsmål i dansk forsvarspolitik.

Lars Bangert Struwe

Lars er generalsekretær i Atlantsammenslutningen. Lars har arbejdet med strategi og sikkerhedspolitik i bl.a. Forsvarsministeriet, Center for Militære Studier og Forsvarskommandoen. Han har en ph.d. i historie og er cand. mag. i historie og statskundskab.

Atlant Brief redigeres af Lars Bangert Struwe og gennemgår peer review inden publicering.

Atlantsammenslutningen

Atlantsammenslutningen er en sikkerhedspolitisk tænketank, der blev oprettet i 1950 som følge af Danmarks nyerhvervede medlemskab af NATO, hvor neutralitet blev ændret til alliancesamarbejde.

Denne nye udenrigspolitiske retning affødte et behov for at informere befolkningen om Danmarks nye internationale rolle, og resultatet blev oprettelsen af Atlantsammenslutningen.

Som uafhængig folkeoplysningsorganisation har Atlantsammenslutningen således haft til opgave at oplyse danskerne om sikkerheds-, forsvars- og udenrigspolitik i mere end 60 år.

Atlantsammenslutningen støttes af en årlig finanslovsbevilling via Udenrigsministeriet og Forsvarsministeriet.

*Atlantsammenslutningen
Roskildevej 28A
2000 Frederiksberg C
Tlf. 3059 1944
Mail: atlant@atlant.dk*

Læs mere på www.atlant.dk